

บทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีวนิติ
ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน
Roles of Members Towards Operation of the Bio-Life Community
Enterprise Group, Namkiansub-District, Phuphiang District, Nan Province

ภิชารัตน์ เพ็งหมื่นราช

ACADEMIC JOURNAL

UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY
<http://research.ur.ac.th>

บทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

Roles of Members To wards Operation of the Bio-Life Community
Enterprise Group, Namkiansub-District, Phuphiang District, Nan Province

ภิชารัตน์ เพ็งหมื่นราช*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกับบทบาทต่อการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี จำนวน 251 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 45 ปี จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปวส. สถานภาพสมรส มีสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน มีรายได้จากกลุ่มเฉลี่ย 7,203 บาทต่อเดือน มีรายได้อื่นๆ เฉลี่ย 8,027 บาทต่อเดือน มีรายได้รวมเฉลี่ย 15,229 บาทต่อเดือน ได้รับเงินปันผลจากหุ้นเฉลี่ย 1,248 บาทต่อปี มีหนี้สินเฉลี่ย 51,729 บาทส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีมากกว่าหรือเท่ากับ 7 ปี ส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ และไปศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี มีการประชุมกลุ่ม 2 ครั้งต่อเดือน และได้รับข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 10 ครั้งต่อปี โดยมีการรับรู้ข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์มากที่สุดจากการศึกษาบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) เมื่อพิจารณาพบว่าด้านการจัดการองค์กร ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{sig} < 0.05$) ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือการควบคุมสินค้าในคลัง ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย ปัญหาด้านการระดมทุนและการ

*หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาทรัพยากรชนบท มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ขยายตลาด รวมทั้งขาดการศึกษาวิจัยผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในช่วงต้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่ สามารถเข้ามาร่วมในการทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : บทบาท, การดำเนินงาน, สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี

Abstract

The objectives of this study were to explore: socio-economic attributes of bio-life community enterprise group members; roles of bio-life community group, members; relationships between socio-economics factors roles of bio-life community enterprise group, members; and problems encountered and suggestions of bio-life community enterprise group, members. The sample group in this study consisted of 251 numbers of the bio-life community enterprise of Namkian sub-district, Phuphiang district, Nan province. A set of questionnaires was used for data collection and descriptive statistics and multiple regressions were employed.

Findings showed that most of the respondents were female, 45 years old on average, married, and junior degree holders or equivalent. Most of them had 3 - 4 family members an income from the group for 7,203 baths per month and others for 8,027 bath per month or 15,229 bath altogether per month on average. Dividends received from stock average 1,248 baht per year. They had debts for 51,729 baths on average. Most of the respondents had been members of the bio-life community enterprise group for 7 years and above. Most of them were members of various groups and joined educational tours for 3 times per year on average. They perceived news or information about community enterprise for 10 times a month through newspaper most and they attended a meeting of the group twice a month. As a whole, it was found that the respondents had a high level of roles towards the bio-life community enterprise group based on organizational management production marketing, and sustainable community enterprise development whereas finance was found at a moderate level. It was found that there was a significant relationship ($\text{sig} < 0.05$) between roles of the respondents

and the following factors: sex, age, an amount of debts, group meeting, and news/information perception.

For problems encountered, the following were found: personnel responsible for goods took the goods without informing which made the goods management system did not conform to the record; some goods were missing; production technology was not up to date; capital assembly and market expansion. The following were suggestions: it should have the establishment of a committee taking care of systematic organizational management; concerned agencies should promote and support knowledge about group management; and activities promoting the community during the early of harvest season should be held.

Keywords : Roles, Operation, Members of the Bio-Life Community Enterprise Group

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีแนวคิดว่าปัญหาของประเทศในภาพรวมประชาชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ประชาชนรู้จักนำทรัพยากรที่มีอยู่ ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นสามารถจัดปัญหาความยากจนเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพที่ยั่งยืนและรายได้ที่มั่นคงวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการโดยชุมชน มีฐานคิดบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วยหลักพอประมาณ มีเหตุมีผลและภูมิคุ้มกันที่ดีโดยคนในชุมชนผลิตสิ่งของขึ้นบริโภคเองโดยใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาในชุมชนเพื่อลดรายจ่ายที่เหลือนำมาจำหน่ายซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน และเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นและประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น สำหรับประเทศไทยได้มีการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์เพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลง พบว่ามนุษย์เป็นสาเหตุปัจจัยและบทบาทที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ (กรมวิชาการเกษตร.2543:12)

ในอดีตที่ผ่านมาวิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรภาคประชาชนซึ่งเกิดจากการที่ชุมชนมีการรวมตัวกันประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้าไม่มีรูปแบบและไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นการสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบและไม่มีเอกภาพ ทำให้มีปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบางแห่งไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือเอกชน เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ บางครั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริง (สุกัญญา อธิปอนันต์และคณะ.2550: 29) ต่อมา วิสาหกิจชุมชนได้กลายมาเป็นนโยบายรัฐบาล ในการแก้ปัญหาภาพรวมของประเทศเนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนโดยคนในชุมชน

อย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนยังเป็นการประกอบกิจการของคณะบุคคลในชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า หรือให้บริการ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้อง กับนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันที่มุ่งให้เกิดกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผลิต เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด (วิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน. 2549: ออนไลน์)

ปัจจุบันจังหวัดน่านเขตอำเภอเพียงมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 105 กลุ่มซึ่งวิสาหกิจชุมชน ชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นกลุ่มของชาวบ้านที่มีเจตนารมณ์ในการ ลดรายจ่ายและลดการใช้สารเคมีในครัวเรือนโดยการผลิตผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างห้องน้ำ และเคมีภัณฑ์อื่นๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน จึงได้เริ่มต้นรวมกลุ่มกันทำน้ำยาเอนกประสงค์ชีวภาพ เพื่อ ใช้ล้างจาน ซักเสื้อผ้า ทำความสะอาดห้องน้ำ ล้างรถ และอื่นๆ ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคม 2550 จากนั้นได้ระดมทุนจากสมาชิกซึ่งมีจำนวน 79 คนได้เงินทุนจำนวน 59,900 บาท เพื่อขยาย การดำเนินงานมาสู่การผลิตแชมพูและสบู่ โดยนำพืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น เช่น ใบหมี่ดอกอัญชัน มะเฟืองมะกรูดมะขามขมิ้นชัน มาเป็นวัตถุดิบผสมผสานกับองค์ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของผู้สูงอายุ ในชุมชนทั้งนี้วิสาหกิจชุมชน เป็นการจัดการต้นทุนและทรัพยากรในท้องถิ่น ไม่ใช่เป็นธุรกิจของ ชุมชน แต่เป็นการผลิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเกิดการพึ่งตนเองของชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกีฮ่วนเป็นกลุ่มที่นำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาผลิตจนเกิดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบ ต่างๆ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจึงเป็นที่ยอมรับและได้รับรางวัลมากมาย อาทิเช่น วิสาหกิจชุมชนดีเด่น ด้านการบริหารจัดการโดยใช้ข้อมูลทางบัญชีประจำปี 2555 รางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ภาคเหนือ ประจำปี พ.ศ.2556 และรางวัลคุณภาพองค์การอาหารและยา ปี พ.ศ. 2557 (อย.ควอลิตี้ อวอร์ด) เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำงาน (วิสาหกิจชุมชนชีววิถี. 2557: ออนไลน์) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรูปแบบของปรัชญาการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่ง สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มที่จะใช้ประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เทคโนโลยี หรือร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจนกลายเป็นวิสาหกิจชุมชน เกิดการ พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน (อภิชาติ มหาราชเสนา.2551: 3)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกีฮ่วนอำเภอภูเพียง จังหวัดน่านประเด็นหลักด้าน “บทบาท” ที่สำคัญ ที่สุดของการพัฒนาเพื่อที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง

ในปัจจุบันการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี เกือบทุกครัวเรือนในหมู่บ้านและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนสมาชิกมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของชุมชนอื่นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน
4. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

ขอบเขตของการวิจัย

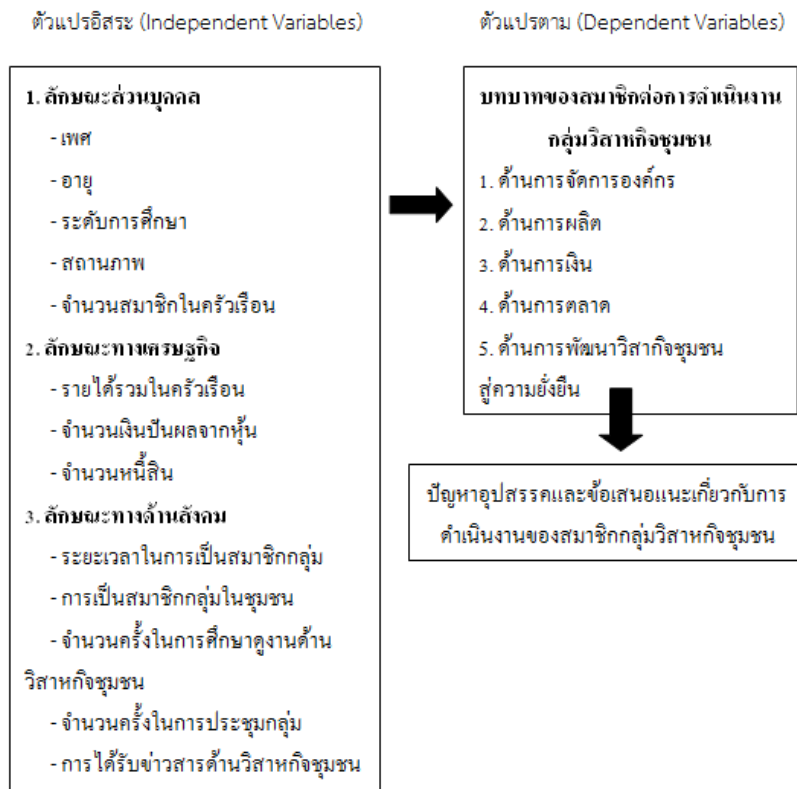
1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ปัจจัยด้านบุคคล เศรษฐกิจสังคมและการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยด้านการจัดการองค์กร ด้านการเงิน ด้านการผลิตด้านการตลาด ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี

2. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนชีววิถี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 251 คน จากปัจจุบันมีสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 673 คน (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2538 : 15)

กรอบความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยศึกษาบทบาทของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮัน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน โดยศึกษาจากสมาชิกจำนวน 251 คน จากจำนวนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชีววิถีทั้งหมด 673 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากประชากรทั้งหมด โดยที่กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane, (1973). ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากขนาดของกลุ่มประชากรทั้งหมดและกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 251 คนโดยการใช้วิธีการสุ่มกระจายแบบง่าย (Simple random sampling) จากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีโดยนำเอาข้อมูลมาทำวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive) และการวิเคราะห์พหุคูณ (Regression)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งสำหรับสอบถามสมาชิกวิสาหกิจชุมชนชีววิถี มี 2 ลักษณะ คือ คำถามแบบกำหนดให้ตอบหรือแบบปลายเปิดและคำถามแบบเปิดโอกาสให้ผู้ตอบร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแบบปลายเปิดโดยอาศัยจากแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายใต้การควบคุมดูแล และให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม 2) คำถามเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงาน 3) คำถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

วิธีการเก็บข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการค้นคว้าข้อมูลจาก หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ Internet และหน่วยงานทางราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยใช้แบบสอบถาม ศึกษาจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชีววิถี ตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน จำนวน 251 คน
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในกรณีที่ข้อมูลที่เก็บได้ไม่ครบถ้วน เมื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อแปลผล สรุปผลการวิจัย และรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) แล้วทำการอธิบายข้อมูลที่แสดงในตารางโดยการอธิบายผลข้อมูลตามประเด็นในวัตถุประสงค์

ส่วนการวิเคราะห์บทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับบทบาทของสมาชิกกลุ่มชีววิถี ดังนี้ 5 = บทบาทมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 - 5.00 4 = บทบาทมาก 3 = บทบาทปานกลาง 2 = บทบาทน้อย 1 = บทบาทน้อยที่สุด จากนั้นนำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลระบุมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบเชิงซ้อน (Multiple regression Analysis) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดว่ามี

ความสัมพันธ์กับบทบาทต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี และแต่ละตัวแปรมีผลต่อบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มระดับใดวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการนำเอาข้อมูลมาจัดกลุ่ม ข้อเสนอแนะ และอธิบายแบบความเรียงวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลพบว่าสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 45 ปี จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปวส. มีสถานภาพสมรสมีสมาชิกในครัวเรือน 3 - 4 คน มีรายได้จากกลุ่มเฉลี่ย 7,203 บาทต่อเดือน มีรายได้อื่นๆ เฉลี่ย 8,027 บาทต่อเดือน มีรายได้รวมเฉลี่ย 15,229 บาทต่อเดือน เงินปันผลจากหุ้นต่อปีเฉลี่ย 1,248 บาทต่อปี มีหนี้สินเฉลี่ย 51,729 บาท ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีมากกว่าหรือเท่ากับ 7 ปี ส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ และไปศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี มีการประชุมกลุ่ม 2 ครั้งต่อเดือน และได้รับข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 10 ครั้งต่อปี โดยมีการรับรู้ข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์มากที่สุด จากการศึกษาบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.52 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนค่าเฉลี่ย 3.72 ด้านการจัดการองค์กรค่าเฉลี่ย 3.54 ด้านการตลาด ค่าเฉลี่ย 3.51 ตามลำดับ

ตาราง 1 ระดับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี

บทบาท	$\bar{X}$	SD	ระดับบทบาท
ด้านการจัดการองค์กร	3.54	0.88	มาก
ด้านการผลิต	3.50	0.85	มาก
ด้านการเงิน	3.35	0.92	ปานกลาง
ด้านการตลาด	3.51	0.75	มาก
ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน	3.72	0.75	มาก
รวม	3.52	0.73	มาก

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม กับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีทุกด้านโดยรวมมี 5 ตัวแปรได้แก่ เพศอายุ จำนวนหนี้สินการประชุมกลุ่มและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชน โดยมีนัยสำคัญที่ 0.000, 0.001, 0.000, 0.003, และ 0.000 ตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามหรือบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีได้ร้อยละ 38.6 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 61.4 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีทุกด้านโดยรวม เนื่องจากการวิจัยพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งเพศหญิงชอบมีสังคมชอบการรวมกลุ่ม และชอบทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันมีความละเอียดรอบคอบในทุกๆ ด้าน แต่ถ้ามีสมาชิกกลุ่มเป็นเพศชายเพิ่มมากขึ้น บทบาทของการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีทุกด้านโดยรวมก็จะมีบทบาทในการดำเนินงานกลุ่มมากขึ้น เพราะว่าปัจจุบันผู้ชายได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีมากขึ้น ในการจัดการองค์กร การผลิต การขนส่งสินค้า และการเก็บสมุนไพร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนต้องใช้แรงงานเพิ่มมากขึ้น ช่วงอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีความกระตือรือร้นที่ชวนชวนหาความรู้และประสบการณ์ เพื่อจะสร้างฐานอันมั่นคงให้แก่ครอบครัว และอยู่ในช่วงกำลังแสวงหาสะสมสิ่งต่างๆ ให้ได้มากที่สุด ส่วนการมีหนี้สินเป็นจำนวนมากทำให้คนมีความกระตือรือร้นที่จะหาเงินมาชดเชยภาระหนี้สิน จึงทำให้มีบทบาทต่อการดำเนินงานกลุ่มมากตามไปด้วย ส่วนการประชุมกลุ่มเมื่อสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีมีการประชุมกันทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้น และพร้อมที่จะช่วยกันแก้ไขในทันทีก็จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับมีความจำเป็นก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ และนำความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้ภายในกลุ่ม

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลเศรษฐกิจ และสังคมกับระดับความรู้กับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีวิตวิถีทุกด้านโดยรวม (n=251)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		
	บทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มโดยรวมทุกด้าน		
	b	t	sig
1.เพศ	0.294	11.078**	0.000
2. อายุ	0.005	3.497**	0.001
3. ระดับการศึกษา	0.028	1.346	0.180
4. สถานภาพสมรส	-0.021	0.347	0.729
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.038	-0.220	0.826
6. รายได้	-1.197E-5	-1.122	0.263
7. จำนวนเงินปันผลจากหุ้น	0.000	-1.500	0.135
8. จำนวนหนี้สิน	9.426E-8	3.808**	0.000
9. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนชีวิตวิถี	0.007	0.184	0.854
10.การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	0.040	0.360	0.719
11. การศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชน	0.168	1.068	0.287
12.การประชุมกลุ่ม	0.229	3.053**	0.003
13. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชน	0.007	3.859**	0.000
ค่าคงที่	2.474	1.315	0.190
R ²		0.386	38.6%
F		11.674	
Sig. F		0.000	

หมายเหตุ : ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 * มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.55

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี สามารถสรุปในส่วนของปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ดังนี้ ด้านการจัดการองค์กร พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ ยังไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการองค์กร ดังนั้นความรู้ ความเข้าใจจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแผนจึงควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลบริหารจัดการองค์กรให้เป็นระบบ โดยชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีหลากหลาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุน ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการองค์กรของวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพในการผลิต พบว่า ชาติเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยโดยเฉพาะเครื่องจักรกล อุปกรณ์การผลิตยังล้าหลัง ยังมีขีดจำกัดในการผลิตอยู่พอสมควร และอยู่ห่างไกลจากแหล่งจำหน่ายเคมีภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ จึงควรมีการวางแผนในการพัฒนาจัดหาเครื่องจักรในการผลิตอย่างมีระบบดังนั้นหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรหนุนเสริมในเรื่องของงบประมาณในการจัดสร้างอาคารสถานที่ผลิตให้ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานตลอดจนหน่วยงานที่ทำการศึกษาวิจัยควรจะให้การสนับสนุนด้านการเงิน ยังคงมีข้อจำกัดด้านการเงินซึ่งการระดมทุนมีความจำเป็น และยังต้องมีการพัฒนาความพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จึงควรมีการสนับสนุนด้านการแสวงหาแหล่งทุนจากภายนอกหรือเร่งจัดหางบประมาณมาด้วยการกู้ยืมลงทุนด้านการตลาด ยังมีกลุ่มเป้าหมายอีกหลายกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึง รวมถึงการเจาะตลาดหากกลุ่มลูกค้ารายใหม่ๆ โดยมีกลุ่มอื่นๆ ลองเลียนแบบสินค้า จึงควรมีการจัดตั้งฝ่ายการตลาดโดยสรรหาผู้มีความชำนาญด้านนี้เฉพาะควรสร้างจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อโฆษณาประเภทต่างๆ ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ยังขาดการศึกษาวิจัยผลิตภัณฑ์ โดยสถาบัน/มหาวิทยาลัย ที่จะรองรับตัวผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมแห่งการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานความคิดและความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดรวมถึงการพัฒนาทัศนคติของเยาวชนในชุมชนให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการสืบทอดการผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนอย่างต่อเนื่องด้านอื่นๆ พบว่า ต้องมีระบบ แบบแผน พัฒนาแบบแผนองค์กรวมโดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ควรมีการพัฒนาเครือข่าย โดยการขยายองค์ความรู้ไปสู่กลุ่มผู้สนใจในจังหวัดน่าน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอตามประเด็นสำคัญคือ บทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับบทบาทต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี ปัญหาและอุปสรรค ของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี

1) บทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี พบว่าสมาชิกมีบทบาทการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีในระดับมากไม่ว่าจะเป็นบทบาทการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีด้านการจัดการองค์กรด้านการผลิตด้านการตลาดและด้านการพัฒนาวิสาหกิจ

ชุมชนสู่ความยั่งยืนจะเห็นว่าในส่วนของบทบาทการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีด้านการเงิน อยู่ในระดับปานกลางนั้น สอดคล้องกับงานศึกษาของนถลลบริรักษ์. (2546:38) ที่พบว่าผู้ประกอบการ ได้ความสำคัญกับด้านการตลาดเป็นลำดับแรก ด้านการเงินเป็นลำดับที่สองและด้านการจัดการเป็นลำดับที่สามด้านการจัดการผู้ประกอบการส่วนใหญ่ ได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนและการควบคุม การจัดการคนเข้าทำงาน และการจัดการองค์กรตามลำดับ ในการวางแผนงานนั้นผู้ประกอบการ ธุรกิจพิจารณาปัจจัยภายในคือ ปัจจัยด้านเงินทุน ส่วนปัจจัยภายนอกคือปัจจัยคู่แข่งและลูกค้า ผู้ประกอบการจัดการจัดองค์แบบง่าย ๆ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับบทบาทต่อการดำเนินงานของกลุ่มพบว่าลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนชีววิถีโดยรวมคือ เพศ อายุจำนวนหนี้สินการประชุมกลุ่ม และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านวิสาหกิจชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 61.8 แต่ถ้ามีสมาชิกกลุ่มเป็นเพศชายเพิ่มมากขึ้นบทบาทของการดำเนินงานกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนชีววิถีทุกด้านโดยรวมก็จะมียบทบาทในการดำเนินงานกลุ่มมากขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับงาน ศึกษาของลัดดา ผิวเณร. (2552: 47) ศึกษาบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน พบว่าประธาน กลุ่มที่เป็นผู้หญิงมีการพัฒนาตนเอง มีความเสียสละต่อส่วนรวมมีความสามารถในการดำเนินงาน มีความอดทนสู้กับการทำงาน มีความเป็นผู้นำมีความเป็นธรรมในการปกครองมีความยุติธรรมจาก คุณสมบัติดังกล่าวทำให้การทำงานของกลุ่มดำเนินไปอย่างไม่มีปัญหาส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และนอกจากนั้นการดำเนินงานของกลุ่มยังมีกฎเกณฑ์ภายในกลุ่มที่สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามเป็นอย่างดีโดยมีอายุเฉลี่ย 45 ปี สอดคล้องกับงานศึกษาของยุคลเบญจรงค์กิจ. (2542:65) ได้กล่าวว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรจะอยู่ในวัยกลางคนมีแนวโน้มที่จะล้มสปรสปรการ ความรู้ ไข่มากกว่าผู้ที่อายุน้อย และมีหน้าที่รับผิดชอบครอบครัวมากขึ้น ดังนั้นจึงมีโอกาสนำประสบการณ์และความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัวได้ดีกว่าผู้ที่อายุน้อยสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับการประชุมกลุ่มเนื่องจากการประชุมที่ต้องการให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อระดมความคิดสำหรับวางแผนการทำงาน และ แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานกลุ่ม ประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของศิริวรรณ เสรีรัตน์. และคณะ (2545: 38) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า การประชุมเพื่อปรึกษาหารือหรือหาข้อแก้ไขการ ดำเนินงานต่างๆ เป็นการพัฒนาและปรับปรุงทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานให้ผู้ปฏิบัติงานสมาชิกส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชนจากการวิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้าน วิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 10 ครั้งต่อปี เนื่องจากเป็นสิ่งที่ยังใหม่ และมีผลต่อชุมชนโดยรวม จึงทำให้ ประชาชนในชุมชนต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ อยู่เสมอซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ

ธงชัย สันติวงษ์. (2552: 47) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมคนที่มีคุณสมบัติที่ดี ความมีประสิทธิภาพของธุรกิจส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้บริหารและคนงาน คนงานที่มีอยู่ในปัจจุบันควรจะได้รับข้อมูลข่าวสารในด้านการงานและอาชีพของตนให้กว้างขวาง มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารถือได้ว่าเป็นกิจกรรมของธุรกิจที่สำคัญอย่างหนึ่ง

3) ปัญหาและอุปสรรค ผลการศึกษาพบว่ายังคงมีปัญหาและควรที่พัฒนาปรับปรุง เพื่อให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี มีบทบาทในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้นด้านการจัดการองค์กร ซึ่งขัดแย้งกับงานศึกษาของรัชนิพลเชื้อ. (2546: 55) ซึ่งได้ศึกษาสภาพการณ์และข้อเสนอแนะในการบริหารธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้กล่าวถึงปัญหาด้านการจัดการองค์กร การกำหนดโครงสร้าง บทบาท หน้าที่การประชุมวางแผนได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องประสิทธิภาพจะแตกต่างกันตามระดับของผู้นำกลุ่มปัญหาด้านการจัดการองค์กรเกิดจากสมาชิกในกลุ่มขาดความเข้าใจชัดเจนในบทบาทหน้าที่ขาดความตระหนักในการรวมกลุ่มและผู้นำรวบอำนาจการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นปัญหาด้านการผลิต ซึ่งกล่าวว่า ส่วนใหญ่วิธีการผลิตที่ใช้ เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการประยุกต์ใช้เครื่องจักรในการผลิตบ้างขาดเครื่องจักรล้าหลังไม่ทันสมัยเน้นวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก ผลผลิตมีปัญหาด้านคุณภาพไม่แน่นอนและขาดการปรับปรุงขยายตลาดไปสู่ผู้บริโภคกลุ่มใหม่ได้ ซึ่งขัดแย้งในปัญหาด้านการเงินได้กล่าวว่าการบริหารการเงิน เงินลงทุนที่ใช้ในการดำเนินการ ได้มาจากการระดมทุนโดยการซื้อหุ้นของสมาชิกและการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชนตั้งแต่ 20,000-720,000 บาทส่วนหนึ่งนำไปใช้หมุนเวียนในการจัดหาอุปกรณ์การผลิตอีกส่วนหนึ่งนำไปลงทุนด้านโรงเรือนและเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต มีการจัดสรรกำไรตามข้อตกลงของกลุ่ม ประมาณร้อยละ 33 - 80 ปีปัญหาสมาชิกขัดแย้งในการแบ่งงานซึ่งมีผลต่อรายได้ของแต่ละคนปัญหาสมาชิกขัดแย้งในการแบ่งงานซึ่งมีผลต่อรายได้ของแต่ละคน และมีความสอดคล้องกับปัญหาด้านการตลาดได้กล่าวว่าผลิตภัณฑ์ขาดลักษณะเด่นการบรรจุหีบห่อยังไม่น่าสนใจช่องทางการจำหน่ายแคบการขาดความรู้ความสามารถในการควบคุมต้นทุน จึงไม่อาจใช้กลยุทธ์การตั้งราคามาจูงใจผู้บริโภคได้และปัญหาด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของจุฑารัตน์ พูนเกษ. (2545 : 38) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาปัจจัยภายในที่ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จพบปัญหาในด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนซึ่งในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มชุมชนระดับรากแก้วอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมแห่งการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานความคิดและความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างมีเหตุมีผลและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี โดยภาพรวม คือ เพศอายุ จำนวนหนี้สิน การประชุม และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มผู้นำครอบครัวที่มีอายุเฉลี่ย 45 ปี มีภาระหนี้สิน โดยจะต้องสนับสนุนให้มีการประชุมกลุ่มทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งแก้ไขได้ทันที และควรส่งเสริมให้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านวิสาหกิจชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ที่สำคัญสถาบันอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ควรมีการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแผนของกลุ่มและควรมีการส่งเสริมในช่วงต้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว เพราะเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่ โดยสามารถเข้ามาร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดี

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและกรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดให้มีการวางแผนนโยบายและแผนงานร่วมกันเพื่อเข้าสู่กระบวนการพัฒนา ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานปัญหา อุปสรรค และกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบรรลุผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีเท่านั้นซึ่งยังคงเหลืออีกหลายปัจจัยที่ยังไม่ได้ทำการศึกษา ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์อื่นๆ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของผู้นำวิสาหกิจชุมชน ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ฯลฯ

2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการจัดการกลุ่มสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งการดำเนินงานที่แน่นอนและมีระบบแบบแผน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น

3. ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในมิติต่างๆ ว่าได้ดำเนินการต่อไปอย่างไร เกิดผลต่อชุมชนอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงบทบาทของสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในจังหวัดน่านหรือพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปอ้างอิงหรืออธิบายสรุปผลการวิจัยได้กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. (2543). **วิสาหกิจชุมชน**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.rakbankerd.com/products/view.php?product_id=3405&category_id=11&type_id=2. (1 ตุลาคม 2557).
- จุฑารัตน์ พูนเกษ. (2545). **ปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพประสบความสำเร็จ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานประชาสงเคราะห์เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2552). **องค์การและการบริหาร**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นภดล บริรักษ์. (2546). **การดำเนินงานของธุรกิจร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในห้างสรรพสินค้าจังหวัดเชียงใหม่**. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุคล เบญจรงค์กิจ. (2542). **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัชนี้ พลเชื้อ. (2546). **สภาพการณ์ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอโพธารอง. จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลัดดา ผิวเณร. (2552). **บทบาทของสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มแซมพูสมุนไพรบ้านท่าทราย อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน. (2549). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา [http:// www.nan.doe.go.th/genaral/b2555/visahakit2557.htm](http://www.nan.doe.go.th/genaral/b2555/visahakit2557.htm) (1 ตุลาคม 2557).
- วิสาหกิจชุมชนชีววิถี. (2557). [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.203.113.114.145/.../learn/551455501900007981328799776_du1.do. (1 ตุลาคม 2557).
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2538). **สังคมวิทยา: วิธีการวิจัย ทฤษฎีและการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทไทย**. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. (2550). **กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพึ่งตนเอง ปี 2550**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- อภิชาติ มหาราชเสนา. (2551). **กระบวนการจัดการกลุ่มสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา บ้านรูปสมุนไพร ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd edition. New York: Harper and Row.